

Nr 167

Utlåtande i anledning av motion om förbättring av personalvården inom militärtjänsten.

(1:a avd.)

I motionen II: 495 av herrar Börjesson i Falköping och Eriksson i Bäckmora har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning i syfte att förbättra miljöförhållandena vid de militära förläggningarna.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från överbefälhavaren.

Överbefälhavaren delar motionärernas uppfattning om den stora betydelsen av trivsam miljö i kasernförläggningarna med möjligheter för värnpliktiga till allsidig och positiv fritidssysselsättning, däribland inte minst studier.

Under senare år har en omfattande upprustning skett av äldre kaserner, ett arbete som fortgår. Såsom framgår av bilaga 22 till statsverksprop. 1970 sker detta efter den plan, som tidigare redovisats för riksdagen (prop. 1965: 34 s. 22) och godkänts (SU 41 och rskr. 150).

Fortifikationsförvaltningen (FortF) har i skrivelse 1969.09.18 med förslag till stat för försvarets fastighetsfond i vad avser bl. a. kasernbyggnaders delfond anfört att upprustningen med hittillsvarande medelstilldelning inte kan slutföras förrän under budgetåret 1979/80. Kostnaderna har vidare ökat i jämförelse med vad tidigare beräknats genom vissa kvalitetsförbättringar och kompletteringar av det ursprungliga programmet. Under de två första åren av programmet anvisade statsmakterna årligen 25 milj. kr. samt fr. o. m. 1967/68 30 milj. kr. För 1970/71 beräknade Kungl. Maj:t 35 milj. kr. med hänsyn till bl. a. att FortF projekteringskapacitet förbättrats.

Även andra faktorer inverkar på takten i nuvarande upprustning — bl. a. arbetsmarknadsläget och möjligheterna att utrymma förläggningar och arbetslokaler under pågående byggnadsarbeten. Detta medför att det kan dröja flera år innan ett kasernetablissemang hunnit bli fullständigt reoverat. I dagens läge bedöms närmare $\frac{1}{3}$ av kasernbeståndet ha genomgått upprustning enligt gällande normer.

Enligt de normer, som gäller för de s. k. fritidslokalerna, skall dessa vid ett normalförband omfatta *dels* bibliotek med utlåningsrum, läsrum, ca 10 st. studieceller för enskilda och mer seriösa studier samt arbets- och förvaringsrum för bibliotekarie, *dels* hobbylokaler med allrum för skiftande aktiviteter, slöjdsal och musikrum för aktiv musikutövning. I anslutning till fritidslokalerna är normalt även tjänsterum för personalvårdspersonalen

anordnade. Totala golvytan för dessa lokaler uppgår till ca 300 kvm. Vid mer isolerade förband eller där en större del av de värnpliktiga tjänstgör långt från sina hemorter ökas regelmässigt ytan. Utöver dessa normerade lokaler finns vid upprustade förband i regel även lokaler för bordtennis, fotolaboratorium samt i vissa fall dagrum på kompanierna.

I den mån anslagsmedel eller personalkasseöverskott räcker, har man sökt ordna en trivsamt inredning. Uppskattningsvis ca 20 förband har s. k. diskotek med möjligheter att i lurar avlyssna grammofonmusik i likhet med vad som nu i stor omfattning ordnats vid större folkbibliotek. Trivseln söker man tillgodose genom bekväma fåtöljer, mattor, gardiner och lämplig armatur. Av ekonomiska skäl har eftersläpning på vissa förband inte kunnat undvikas, trots att försvarsstabens personalvårdsbyrå sökt att tillgodose upprustade eller nybyggda fritidslokaler.

Lokalmässigt kan hänvisas till de läsrum och studieceller, som finns vid nybyggda eller upprustade fritidslokaler. I fråga om studieceller ligger de färdigställda militära förbanden före folkbiblioteken, vilket är nödvändigt med hänsyn till att ett ökande antal värnpliktiga måste fullgöra sin militärtjänst långt från hemorten.

I runt tal deltar $\frac{1}{3}$ av de värnpliktiga under grundutbildning i någon form av fritidsstudier. Under budgetåret 1969/70 utgår fördenskull i anslagsmedel 710 000 kr. i form av bidrag eller för att organisera studiecirkelverksamhet vid förbanden. Med hänsyn till att antalet värnpliktiga i åldersklassen uppgår till ca 50 000 innebär detta ungefär 10 kr. per man. ÖB hoppas att statsmakterna skall kunna finna möjligheter att öka detta anslag liksom anslaget till bibliotek vid förbanden — f. n. 350 000 kr. för de 85 förbandsbibliotek som f. n. finns. Det är angeläget att de värnpliktiga i 20-årsåldern får möjligheter att bedriva en meningsfull fritidssysselsättning eller genom studier förbereda sitt återinträde i studie- eller yrkeslivet efter avslutad värnplikts-tjänstgöring.

I fråga om de »yttre möjligheterna» till studier bland värnpliktiga kan tilläggas att ÖB till den av Kungl. Maj:t tillsatta kommittén för studiestöd åt vuxna avlåtitt en skrivelse med redovisning av behoven bland värnpliktiga och begäran att kommittén under sitt arbete uppmärksammar denna fråga.

I övrigt är det en klar tendens inom försvarets personalvård att intensifiera samverkan med såväl universitet och civila skolor som fria bildningsorganisationer för att underlätta de värnpliktigas studier under pågående militärtjänstgöring. Den pågående utflyttning av militära förband från de större städerna försvårar dock sådan samverkan och tvingar förbanden att med egna resurser i fråga om lärarkrafter och lokaler m. m. organisera en fritidsundervisning enligt de värnpliktigas eget val.

Slutligen kan det erinras om att försvarets fredsorganisationsutredning jämlikt av Kungl. Maj:t 1967.02.03 givna direktiv skall studera och framlägga förslag om mönster för framtida kasernetablissemang.

Sammanfattningsvis vill överbefälhavaren framhålla

att en omfattande upprustning pågår av nuvarande äldre kaserner i syfte att skapa en trivsam och positiv miljö,

att i detta program innefattas även en utbyggnad av lokaler för allsidig och positiv fritidssysselsättning,

att studiemöjligheterna för värnpliktiga tillgodoses genom förbandsbibliotek med läsrum och studieceller och genom ökad samverkan med skolor och bildningsorganisationer men

att denna upprustning — redan genomförd vid nybyggda kasernetablissemang — av både ekonomiska och praktiska skäl kommer att kräva avsevärd tid och måste kompletteras med ökade anslag för driften av fritidsverksamheten.

Utskottet. Motionärerna anser det vara av utomordentligt stor vikt att de militära miljöförhållandena förbättras så att utbildningstiden upplevs på ett så positivt sätt som möjligt av de värnpliktiga. Även de yttre möjligheterna till studier bland värnpliktiga som önskar bedriva studier eller vidareutbildning av något slag bör mer än hittills uppmärksammas.

Enligt vad som framgår av överbefälhavarens yttrande har en omfattande upprustning av äldre kaserner skett under senare år, ett arbete som fortgår.

I statsverkspropositionen 1970 (prop. 1970: 1, bil. 22) har Kungl. Maj:t föreslagit 35 milj. kr. för kasernrenoveringar för budgetåret 1970/71. Ökningen är erforderlig för att upprustningen av kasernbeståndet skall kunna fortsätta enligt den plan som tidigare har redovisats för riksdagen (prop. 1965: 34 s. 22, SU 41, rskr. 150). Utskottet har vid årets riksdag tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag härutinnan (SU 17), vilka även godkänts av riksdagen (rskr. 60).

Förlägningsstandarden höjs sålunda successivt genom omfattande kasernrenoveringar, varvid bl. a. förbättrade hygieniska betingelser åstadkommes. Detta sker helt i enlighet med de planer riksdagen tidigare godkänt. Av överbefälhavarens yttrande framgår också att planerna innefattar en utbyggnad av lokaler för en allsidig och positiv fritidssysselsättning.

Under hänvisning till vad sålunda anförts avstyrks motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen II: 495.

Stockholm den 10 november 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Närvarande: se under utlåtandet nr 169.